

Pótor Balázs (1999) Nyíregyháza. A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának magyar-történelem tanárszakos hallgatója. Első publikációja a KULTer.hu-n jelent meg.

Pótor Balázs

CÍVIS ÚTIKALAUZ FUTÁROKNAK LÖKI VIKTOR: *ISTEN ÁTNYÚL A FARMERON*

Löki Viktor első kötetével 2021-ben debütált *Isten átnyúl a farmeron* címmel. A szerző eredeti foglalkozását tekintve biológus, 2011 óta jelennek meg természettudományi témájú publikációi. Emellett a *Streets of Debrecen* elnevezésű fotóblog szerkesztője, ötletgazdája, mely oldal célja, hogy a város minden utcájáról dokumentáljon és prezentáljon legalább egy fényképet. Löki ezen érdeklődése látványosan manifesztálódik a regényben is. Elsősorban azért, mivel a mű cselekménye Debrecenben játszódik, valamint a főszereplő, a biciklisfutárnak állt Levente szemszögéből beható képet kaphatunk a „Kálvinista Rómáról”. Az elbeszélő meglehetősen részletesen, már-már albumszerűen ábrázolja a város kultikus színtereit. Igencsak érződik, és egy kis kutatómunkával könnyen bebizonyítható, hogy nagyon pontos helyrajzi és helytörténeti adatok állnak a rendelkezésére. Erre ráerősítenek a szöveg azon szegmensei is, melyekben terjedelmes táj- és településleíró szemelvényeket tár elénk a narrátor. Valóságos idegenvezetés ez az olvasó számára. Ezekhez a helyszínbemutatókhoz általában társul egy-egy szubjektív élménybeszámoló vagy valamilyen debreceni tradíció felidézése: ilyen például a nagypiaci vásárcsarnok leírása, a Campus Fesztivál kalandja, illetve a nagyerdei sztorik, ezek mind-mind további tartalommal töltik meg, színesítik a regényt.

A fent említettekből kiindulva úgy érzem, Löki művét egyértelműen nevezhetjük városregénynek, egészen pontosan egy debreceni regénynek. Kicsit sarkítok, de talán minden debreceni illetőségű lakos számára (így számomra is), az olvasmányélmény felérhet egy nosztalgiautúrával. Az *Isten átnyúl a farmeron*ban több ízben megtapasztalhatjuk a debreceni éjszakai élet hangulatát, továbbá az elmesélt lebujtörténetekből tisztán láthatjuk, hogy milyen egyedi kocsmakultúrával büszkélkedhet a cívisváros. A kötetben emlegetett és gyakran látogatott szórakozóhelyek nevei ismerősen csenghetnek azoknak, akik járatosok a megyeszékhelyen. Komikus szituációk játszódnak például a híres Péterfia utca végeláthatatlanul sorjázó kocsmáiban (Rock Café, Svejik, Ibolya, Mob Söröző, Mátyás Pince) vagy a szentlászlófalvi zugpresszóban, a Fácánkakasban, illetve az Eötvös-Rákóczi

utca sarkán lévő Incognito Clubban. Az utóbbi, „legendás” krimókban főleg „Apjuk”-tól és öregedő barátaitól hallhatunk mélyenszántó, egyszerű, de nagyszerű életigazságokat, míg a másik, hosszabb útszakaszon a főszereplő inkább fiatalabb társasággal, barátaival duhajkodik.

Összehasonlíthatjuk ezen kocsmatörténeteket a szintén debreceni illetőségi Tar Sándor tárcáival, például a pár éve megjelent Vén Ede-történetekkel, melyekben hasonló helyszíneket járhatunk be. Azonban a tartalom teljesen más, mivel e jelenetekben a kocsmái szintér a tragikus, tönkrement egyéni sorsoknak nyújt hátteret, míg Lökinél inkább hangulatfestő, komikus elemként szolgálnak ezek a betétek. Löki regénye ezen túlmenően meg is idézi Tar életművét, az egyik mellékszereplő így véleményezi az író, szociográfus munkáit: „Megverte, megitta, behugyozott, elromlott, hideg van és bűdös mindenhol, meg a penészes, száraz kenyércsücsök. Kurvára lehoz az életről.” (127.)

Egy másik aspektus felől közelítve, a kötetet akár fejlődésregényként is interpretálhatjuk. Ugyanis, ha egy kicsit jobban megvizsgáljuk a város szerkezetét, valamint Levente életútjának helyszíneit, érdekes összefüggésre figyelhetünk fel. Gyermekkorában a kiindulási pont a Libakert (Dózsa György utca), illetve Szentlászlófalva (Faragó utca, Sarok utca) környéke volt, melyek területileg a város centrumába sorolhatóak. Az utóbbi olyannyira, hogy a történelmi Debrecen belvárosának legrégebbi része is itt található. Egy újabb életszakaszba lépve, Levente kamaszkorában sok időt töltött a Nagyerdőalja (Damjanich utca, Laktanya utca) nevezetű városrészben, mely a településnek már egy külsőbb részéhez tartozik. Az egyetem alatt továbbra is Debrecen „képzeletbeli főidegpályáján” (27.) közlekedett, mely elsősorban az Egyetem tértől a Nagyállomásig húzódó villamosvonal. A főhős számára a változást mind fizikálisan, mind lelkileg a pályamódosítás jelenti, melyre akár tekinthetünk úgy is, mint a fiatal felnőtteknél gyakran jelentkező kapuzárási pánikra. Ahogyan a regény fülszövegében is megfogalmazódik: „Miért áll egy pályakezdő újságíró hirtelen biciklis ételfutárnak? A letekert kilométerekkel vajon saját múltját is maga mögött hagyhatja? Vagy egy ilyen kaland szükségszerűen karambolla végződik?” Amint Levente elhagyja az újságírók szürke, irodába zárt életvitelét és felcsap biciklisfutárnak, egyre inkább bővül a városismerete, kitágul számára a „világ”. Munkájából kifolyólag sorra fedezi fel Debrecen peremvidékét, a különböző kertségeket, lakótelepeket (Vargakert, Boldogfalvikert, Biczó István kert, Lencztelep). Ezzel párhuzamosan azt érzékelhetjük, hogy a főhős néhol elmerül az önértelmezésben, de olykor a túlzott önsajnálásban is. Ahogy egyre mélyebben fedezi fel a város utcáit, tereit, egyre jobban megismeri önmagát is. Egy kis túlzással megállapítható, hogy Levente személyiségfejlődése szimultán történik Debrecen feltérképezésével. A befejezésben ugyanakkor nem kapunk egyértelmű választ arra vonatkozóan, hogy végülis hová fut ki a főhős ezen változása.

Egy, a szerzővel készült, a KULter.hu-n olvasható interjúban¹ szóba került a flâneur karaktertípus megjelenése a regényben – „...a városi kószáló, az átmenetiségben létező, magányos megfigyelő a modernista nagyvárosban”² –, s ez a viszonyulás valóban felfedezhető Levente útkeresésében. Célja, hogy megértse saját belső, érzelmi világát, kapcsolati hálóját. Ezzel a kérdéskörrel függ össze legfőbb frusztrációja is, mégpedig az, hogy harminc felett már nem lehet megtalálni az igazit. A párválasztás, a megállapodás mint generációs probléma jelenik meg Levente karakterén keresztül. A szerelmi kapcsolatok kavalkádjába néhol belebonyolódhat az olvasó, de így van ez a regényben felvonultatott baráti társaságok tekintetében is. Nehéz ennyi nevet megjegyezni egyszerre, akkor is, ha az elbeszélő általában próbál segítségünkre lenni és emlékeztet minket. Levente labilis jellemét a nőekkel való kaotikus viszonyai is alátámasztják, néha az univerzum legcsodálatosabb teremtményeiként néz fel rájuk, olykor pedig csak kéjtárgyak a férfi számára. Utóbbi esetekben az ábrázolás néhol áthajlik már-már hímsovinizmusba is, s ez sajnos nem hozzáad, hanem inkább csorbítja a szimpatikus főszereplő karakterét, illetve magát a történetet is.

A regény teljesíti azon vállalását, hogy reálisan bemutassa a biciklisfutárok mindennapi életét. A főhős, Levente szemszögén keresztül beható képet kaphatunk erről a munkaköréről. Ez a téma, pontosabban fogalmazva ezen foglalkozás bemutatása, szemléltetése *Az Isten átnyúl a farmeron* mellett számos esetben megjelent már a kortárs irodalmi művekben, például Erdős Virágnál, aki a Covid-hullám első időszakában ételfutárnak állt, majd az ebből származó élményeiből, tapasztalataiból is inspirálódva írta meg *könnyei* című verseskötetét, mely idén januárban debütált. Korábról pedig ide sorolhatjuk még Szécsi Noémi 2009-es, *Az utolsó kentaur* című Budapest-regényét is, mely még kezdeti képet ad a fővárosi futárlét megpróbáltatásairól, egyfajta anarchista, underground közegebe helyezve azokat.

Nem mehetünk el szó nélkül a cím és a regény kapcsolata mellett. A könyv olvasása közben végig izgatottan vártam, hogy valójában mit is takarhat ez a furcsa, kicsit nyakatekert mondat. Őszintén bevallom, hogy először érthetetlen volt, hogy miképpen is kapcsolódik ez a debreceniség kérdésköréhez vagy a főhős fejlődéstörténetéhez. Aztán valahol a regény közepén rá kellett döbennem, hogy igazából csak egy, a cselekményben elhangzó obszcén poén átírása nyomán került a borítóra, s mivel egyéb párbeszéd nehezen fedezhető fel a cím és a szöveg között, így érzésem szerint ez némileg elhibázott választás volt a szerző részéről.

¹ Juhász, Tibor: Állapotmentés. Interjú Mészáros Urbán Szabó Gáborral és Löki Viktorral, <https://www.kulter.hu/2022/03/meszaros-urban-szabo-gabor-loki-viktor-interju/> [Letöltés ideje: 2022. 12. 01.]

² HERMANN Veronika, *Dicsőség a kószalónak. Megjegyzések a flâneur társadalomtörténetéhez*, Apertúra, 2020/nyár, <https://www.apertura.hu/2020/nyar/hermann-dicsoseg-a-koszalonak-megjegyzesek-a-flaneur-tarsadalomtortenetehez/> [Letöltés ideje: 2022. 12. 01.]

Az Isten átnyúl a farmeron egy izgalmas, aktuális létproblémákat, kríziseket izgalmasan bemutató, élvezetes olvasmány, akár generációs regényként is tekinthetünk rá a húszas, harmincas korosztály szemszögéből. Összeségében azt lehet mondani Löki kísérleti regényéről, hogy első kötetes szerzőhöz mérten igencsak érdekes, főként a debreceniek számára figyelemfelkeltő téma feldolgozására vállalkozott, melyet nagyobb részben sikerült is teljesítenie. Csak reménykedhetünk benne, hogy a fotós projektje alatt felhalmozott tudást, élményeket nem tartja meg magának, és a jövőben olvashatunk még Debrecen-regényeket Löki Viktor prezentálásában.

(Löki Viktor: *Isten átnyúlt a farmeron*, Bp., Napkút, 2021.)

